

## הלכות זכיה ומתנה

ענין אלו ההלכות לידע דין זוכה מן ההפקר היאך יקנה ובמה יקנה, ודין נותן מתנה ומקבל ואיזו מתנה חוזרת ואיזו אינה חוזרת. ובאור כל הדינין אלו בפרקים אלו.

## הלכות זכיה ומתנה פרק א

א. ההפקר כל המחזיק בו, זכה. וכן המדברות והנהגים הגדולים, כל שבהן הפקר, וכל הקודם בו זכה, כגון העשבים והעצים והפרות שלפרות אילנות שליער וכיוצא בהן.

ב. הצד דגים מן הימים והנהרות, או שצד עופות או מיני חיה הואיל ואין להם בעלים, זכה: ובלבד, שלא יצוד בשדה חברו; ואם צד שם, קנה. ואם היו הדגים בביכר שלבעלים, וכן חיה ועוף שבביכרים אף על פי שהוא ביכר גדול והוא מחסר צידה, הרי הן שלבעלי הביכרים; והצד משם, הרי זה גזלן.

ג. אבל הלוקח דגים מתוך מצודתו שלחברו כשהיא בתוך הים, או שלקח חיה ממצודתו כשהיא פרוסה במדבר הרי זה אסור מדברי סופרים; ואם היתה המצודה כלי, ולקח מתוך המצודה הרי זה גזלן.

ד. הפורס מצודה בשדה חברו, וצד בה חיה או עוף אף על פי שאין לו רשות לעשות דבר זה, קנה. ואם היה בעל השדה עומד בצד שדהו, ואמר זכת לי שדי קנה בעל השדה, ואין לבצל המצודה כלום.

ה. דגים שקפצו לתוך הספינה, קנה בעל הספינה: שזו כחצר המשתמרת היא, ואינה חצר המהלכת, שהמים הן שמוליכין אותה, ואינה הולכת מחמת עצמה.

ו. גר שמת, ולא הוליד בנים בישראל אחר שנתגיר אין לו יורשין; אלא כל הקודם והחזיק בנכסיו, זכה בהן, ואין בעל המצר יכול לסלקו בדמים, שזו פמתנה היא.

ז. שתי שדות בנכסי הגר, ומצר אחד ביניהן, החזיק באחת מהן לקנותה קניה. החזיק בה לקנות אותה ואת חברתה זו שהחזיק בה, קנה אותה; אבל חברתה, לא קנה. החזיק בה כדי לקנות את חברתה, לא קנה אחת מהן: חברתה, מפני שלא החזיק בה; וזו, מפני שלא החזיק בה כדי לקנותה.

ח. החזיק בה לקנותה ולקנות את חברתה ואת המצר שביניהן, או שהחזיק במצר לקנות את שתייהן הרי זה ספק; ואם בא אחר והחזיק בה לקנותה, זכה האחרון.

ט. וכן שני בתים זה לפנים מזה, שהחזיק באחד מהן לקנותו ולקנות את השני לא קנה אלא זה שהחזיק בו בלבד. החזיק באחד מהן כדי לקנות את השני, אף זה שהחזיק בו לא קנה.

י. המחזיק בשטר מנכסי הגר כדי לקנות הקרקע הכתובה באותו השטר לא קנה אלא השטר בלבד, לצור אותו על פי צלוחיתו וכיוצא בזה.

יא. שדה המסימת במצריה פיון שהכיש בה מבוש אחד,

קָנָה אֶת כָּלָהּ. וְאִם אֵינָה מְסִימַת בַּמְצָרִיָּה קוֹנָה מִמֶּנָּה בְּאוֹתוֹ מְכּוּשׁ, כִּדִּי שְׂיִלֵךְ הַצֹּמֵד בְּשַׁעַת חֲרִישָׁה וַיַּחְזֹר. וְהַמְצָר וְהַחֲצָב שְׂמַתְחָמִין בּוֹ הַתְּחוּמִּין, מִפְּסִיקִין בְּנִכְסֵי הַגֵּר; וְכָל הַמַּחְזִיק בַּשָּׂדֶה, לֹא קָנָה אֶלָּא עַד הַמְצָר אוֹ עַד הַחֲצָב.

יב. כָּל הַמִּפְסִיק לַפֶּאֶה, מִפְּסִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר. כִּיצַד: כַּגֹּן שֶׁהָיָה שָׁם נָחַל אוֹ אֶמֶת הַמַּיִם וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, לֹא קָנָה אֶלָּא עַד הַנָּחַל אוֹ עַד הָאֶמֶה. וְכָל הַמִּפְסִיק רְשִׁיּוֹת שַׁבָּת, מִפְּסִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר, כַּגֹּן שֶׁהָיָה בֵּין שְׁתֵּי הַשָּׂדוֹת רְשׁוֹת הַיָּחִיד אוֹ כַּרְמְלִית; אִפְלוּ הָיָה בֵּינֵיהֶם רְשׁוֹת שְׁחוּלָקֶת לְגִטִּין.

יג. כָּל דָּבָר הַמִּפְסִיק לַטֵּמְאָה, מִפְּסִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר. כִּיצַד: כַּגֹּן שֶׁנִּכְנַס אָדָם לְבִקְעָה זֹו, וְטֵמְאָה בְּבִקְעָה אַחֶרֶת בַּצֵּדָה, וְאִינוּ יוֹדֵעַ אִם הִגִּיעַ לַמָּקוֹם הַטֵּמְאָה אִם לֹא כָּל מָקוֹם שֶׁמַּחְזִיקִין אוֹתוֹ לַטֵּמְאָה, הֵרִי הוּא כַּמָּקוֹם אֶחָד מִחֶלֶק בְּפָנָי עֲצָמוֹ.

יד. בִּקְעָה גְדוֹלָה שֵׁישׁ בָּהּ שָׂדוֹת הֶרְבֵּה, וְכָלֵן שְׁלֹגֵר אֶחָד, וְלֹא הָיָה בֵּינֵיהֶן לֹא מְצָר וְלֹא חֲצָב וְלֹא דָבָר מַדְבָּרִים הַמִּפְסִיקִין, וּבֹא אֶחָד וְהַחְזִיק בַּמָּקָצֶת הַבִּקְעָה לְקִנּוֹת אֶת כָּלָהּ כָּל הַנִּקְרָא עַל שׁוּם אוֹתוֹ הַגֵּר, קוֹנָה אוֹתוֹ.

טו. גוֹי שֶׁמְכַר מִטְּלָטְלִין לְיִשְׂרָאֵל, אוֹ קָנָה מִטְּלָטְלִין מִיִּשְׂרָאֵל קוֹנָה בְּמַשִּׁיכָהּ, וּמִקָּנָה בְּמַשִּׁיכָהּ אוֹ בְּדָמִים. אֲבָל הַקֶּרֶקֶע אִינוּ קוֹנָה אוֹתָהּ מִיִּשְׂרָאֵל אֶלָּא בַּשָּׁטֶר, וְאִינוּ מִקָּנָה אוֹתָהּ לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא בַּשָּׁטֶר: שְׂאִין דַּעְתּוֹ סוּמְכַת אֶלָּא עַל הַשָּׁטֶר.

טז. לְפִיכָף יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּקַח שָׂדֶה מִן הַגּוֹי, וְנָתַן הַדָּמִים, וְקָדַם שִׁיחֲזִיק בָּהּ בֹּא יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְהַחְזִיק בָּהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁמַּחְזִיקִין בְּנִכְסֵי הַגֵּר זָכָה הָאֲחֵרוֹן, וְנֹתֵן לְרֹאשׁוֹן אֶת הַדָּמִים: מִפְּנֵי שֶׁהַגּוֹי מַעֲת שֶׁלָּקַח הַדָּמִים, סָלַק רְשׁוֹתוֹ, וְיִשְׂרָאֵל לֹא קָנָה, עַד שִׁיִּגִיעַ הַשָּׁטֶר לְיָדוֹ; וְנִמְצְאוּ נִכְסִים אֵלּוּ כְּנִכְסֵי מַדְבָּר כָּל הַמַּחְזִיק בָּהֶן, זָכָה.

יז. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בַּמָּקוֹם שְׂאִין בּוֹ מִשְׁפָּט יָדוּעַ לַמֶּלֶךְ; אֲבָל אִם דִּין אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִשְׁפָּטוֹ שְׁלֵא יִזְכֶּה בְּקֶרֶקֶע אֶלָּא לְמִי שְׁכוּתָב שָׁטֶר, אוֹ הַנּוֹתֵן דָּמִים, וְכִיּוֹצֵא בְּדְבָרִים אֵלּוּ עוֹשִׂין כְּפִי מִשְׁפָּט הַמֶּלֶךְ: שֶׁכָּל דִּינֵי הַמֶּלֶךְ בְּמִמוֹן, עַל פִּיֶּהֶן דָּנִין.